

Προπτυχιακή Εργασία

Θεοφιλίδης Βασίλειος

Να ξεκρεμάσουν τις εικόνες του Χριστού από τα σχολεία, τα δικαστήρια και τις λοιπές δημόσιες υπηρεσίες ; Να σταματήσουν να χτυπούν οι καμπάνες ;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ
ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μάθημα: 22/6/2005
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΘΕΟΦΙΛΙΔΗΣ

Να ξεκρεμάσουν τις εικόνες του Χριστού
από τα σχολεία, τα δικαστήρια
και τις λοιπές δημόσιες υπηρεσίες ;
Να σταματήσουν να χτυπούν οι καμπάνες ;

Πολλές φωνές ακούγονται για το ότι το Κράτος θα πρέπει να αποβάλλει το θρησκευτικό του πρόσωπο. Είναι αλήθεια πως το κράτος είναι λαϊκό (σύμφωνα και με την αρχή του άθεου χαρακτήρα, *principe de laïcité*) και ότι θα πρέπει να διαφυλάσσεται η ακώλυτη άσκηση των θρησκευτικών ελευθεριών στο έδαφός του.

Κατ' αρχάς, όσον αφορά το πρώτο θέμα, πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνει μια απαραίτητη διευκρίνιση : το σχολείο, η δικαιοσύνη και οι δημόσιες υπηρεσίες αποτελούν θεσμούς μέσα στους οποίους τα δικαιώματα ασκούνται μεν, αλλά θεσμικά προσαρμόζονται (*Institutionelle Anwendung der Grundrechte*). Πιστεύουμε, λοιπόν, ότι το σχολείο, πέραν των γνώσεων που παρέχει, διαπλάσσει και τη θρησκευτική συνείδηση των μαθητών. Η παρουσία της εικόνας του Ιησού Χριστού πάνω από τον πίνακα τονώνει το θρησκευτικό συναίσθημα των μαθητών που ανήκουν στο ορθόδοξο δόγμα και θυμίζει το ποια είναι η νομικά κρατούσα θρησκεία στο κράτος, δηλ. η χριστιανική ορθόδοξη. Η κρατούσα θρησκεία δεν είναι η θρησκεία του κράτους (το κράτος δε θρησκεύει), αλλά της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού και η παρουσία της εικόνας στην τάξη δεν έχει ως στόχο να επιβάλλει τη χριστιανική ορθόδοξη θρησκεία στους μη χριστιανούς ή αλλόθρησκους, ούτε να περιορίσει τα δικαιώματα των τελευταίων. Η παρουσία της εικόνας δεν συνιστά ούτε καν απλή επίδραση στον κύκλο του δικαιώματος της θρησκευτικής τους ελευθερίας, διότι δε χρησιμοποιείται καθόλου στο μάθημα, ούτε καν ακόμα και σε ένα σχολείο με ορθόδοξους μαθητές σε συντριπτική πλειοψηφία, ούτε στο μάθημα των θρησκευτικών.

Αλλά και αν ακόμα έχουμε να κάνουμε με ένα μικτό σχολείο (όπου υπάρχουν σημαντικά ποσοστά αλλόθρησκων και αλλόδοξων μαθητών και εκεί τίθεται με οξύ τρόπο το πρόβλημα), δε θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η εικόνα ενοχλεί σε τίποτα. Οι αλλόδοξοι και αλλόθρησκοι μαθητές παίρνουν απαλλαγή από το (δυστυχώς ακόμα μονόπλευρα προσανατολισμένο υπέρ της ορθοδόξου εκκλησίας) μάθημα των θρησκευτικών, και η παρουσία της εικόνας δεν τους θίγει κανένα από τα θεμελιώδη θρησκευτικά ή άλλα δικαιώματά τους. Η εικόνα απλά βρίσκεται στο οπτικό τους πεδίο και τίποτε άλλο, ούτε τους προσβάλλει το θρησκευτικό τους συναίσθημα! Θα τολμούσα να πω ότι το κατέβασμα της εικόνας από τον τοίχο της τάξης προσβάλλει τη θρησκευτική ελευθερία των ορθοδόξων χριστιανών μαθητών και κυρίως το δικαίωμά τους να την εκφράζουν. Αντίστροφα, κατά τη γνώμη μας, θα έπρεπε να αναγνωρίσουμε στους αλλόδοξους/αλλόθρησκους μαθητές το δικαίωμα να αναρτούν (αν υπάρχουν) θρησκευτικά σύμβολα του δόγματος/θρησκείας τους, όπως εμείς, εφόσον βέβαια δεν προσβάλλουν τα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη και εφόσον σέβονται όλους τους περιορισμούς που προκύπτουν από τη θεσμική προσαρμογή των δικαιωμάτων τους.

Εννοείται βέβαια ότι στα μουσουλμανικά ή άλλα αλλόδοξα ή αλλόθρησκα σχολεία ούτε καν θα πρέπει να διανοούμεστε να κρεμάσουμε την εικόνα του Χριστού!

ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΙΣΧΥΟΥΝ ΤΩΡΑ, ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΡΕΧΕΙ ΚΑΙ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ. Κατά τη γνώμη μας (*de constitutione ferenda*) το σχολείο δε θα έπρεπε να προσφέρει θρησκευτική παιδεία. Η θρησκευτική παιδεία έπρεπε να είναι ζήτημα που να ανατίθεται στην ίδια την οικογένεια και το μαθητή (ανάλογα με την ηλικία του και

την ωριμότητά του).

Επίσης, αν η παρουσία της εικόνας φτάσει στο σημείο να δημιουργήσει σοβαρά επεισόδια ή αν τυχόν κωλύει σε σημαντικό βαθμό τη διεξαγωγή του μαθήματος, τότε θα πρέπει να απομακρύνεται. Αυτό θα πρέπει να ανατίθεται στο διευθυντή του σχολείου.

Η γενική εκ των προτέρων υιοθέτηση νομοθετικού μέτρου για απομάκρυνση των εικόνων από τα σχολεία συνιστά προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας των ορθόδοξων χριστιανών.

Τα ίδια πρέπει να ισχύσουν *mutatis mutandis* και στα δικαστήρια. Η παρουσία της εικόνας δεν εμπλέκεται σε τίποτε στο δικαιοδοτικό έργο. (Άλλο είναι το ζήτημα του όρκου, διότι ο τελευταίος αποτελεί ακόμα δυστυχώς ουσιώδες στοιχείο της διαδικασίας, όταν δεν υπάρχουν επαρκή ή καθόλου έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία). Το τυχόν αίτημα του αλλόθρησκου/αλλόγλωσσου κατηγορουμένου για υποστολή της εικόνας θα πρέπει για λόγους επεικειάς και σεβασμού στην προσωπικότητά του να γίνει δεκτό, για να διευκολυνθεί το δικαιοδοτικό έργο, να αποφευχθούν οι διαταραχές, και αυτά με ανεκτό περιορισμό της θρησκευτικής ελευθερίας των λοιπών παρισταμένων διαδίκων και δικαστών που τυχόν είναι ορθόδοξοι. Πάντως όλα αυτά θα πρέπει να αφήνονται στη διακριτική εξουσία του δικαστηρίου που θα πρέπει να σταθμίσει τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως.

Όσο για το τελευταίο ζήτημα (ανα πρέπει να πάψουν να χτυπούν οι καμπάνες) η απάντηση θα πρέπει να είναι ξεκάθαρη. Βρισκόμαστε στη γενική σχέση, στον ελεύθερο κοινωνικό χώρο και όχι στο πλαίσιο ενός θεσμού. Το σταμάτημα της κωδωνοκρουσίας αποτελεί προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Το δικαίωμα κωδωνοκρουσίας που αποτελεί πτυχή της θρησκευτικής της ελευθερίας πρέπει να υφίσταται όχι περιορισμούς αλλά τις απαραίτητες οριοθετήσεις (δηλ. απαγόρευση κωδωνοκρουσίας κατά τις ώρες κοινής ησυχίας και ενδεχόμενη μείωση της εντάσεώς της, τη στιγμή που αυτό είναι καθόλα δυνατό με τη χρήση συγχρόνου ηλεκτρονικού συστήματος ελέγχου της εντάσεως, ώστε να μην ενοχλούνται οι γείτονες).